

Originality. The application of the method of expert evaluation and the processing of its results through the analysis of hierarchies allowed to form a set of the most important indicators of the development of the creative component of professional thinking of future physicians, which constitute a specialist's professional profile.

Conclusion. For the development of creative potential as a component of a medical student's professional development, motivation for professional development and

success, creative imagination and originality of thinking, as well as determination and attraction are the most important.

Keywords: creativity; professional teaching; establishments of higher medical education.

Одержано редакцією 21.01.2019
Прийнято до публікації 28.01.2019

DOI 10.31651/2524-2660-2019-1-124-130
ORCID 0000-0001-8071-3905

КОМАР Олег Станіславович,

доцент кафедри англійської мови та методики її навчання,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
e-mail: komar_os@ukr.net

УДК 37.016:62]:613

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УКРАЇНІ

Статтю присвячено аналізу особливостей неперервної професійної освіти вчителів англійської мови в Україні. На основі системного підходу виокремлено властивості системи професійної підготовки вчителів англійської мови. Проаналізовано зміст основних законодавчих та нормативних документів, які регулюють питання неперервної професійної освіти вчителів, і зокрема вчителів англійської мови. Виокремлено основні характеристики неперервної освіти вчителів англійської мови з огляду на зв'язок української системи освіти з Болонським процесом та поступове входження до європейського освітнього простору. Здійснено огляд новітніх програм і теоретико-методичних підходів до підготовки майбутніх учителів англійської мови в педагогічних ЗВО та їхньої післядипломної освіти.

Ключові слова: неперервна професійна освіта; підготовка вчителя; післядипломна освіта; вчитель англійської мови; система, компетенції.

Постановка проблеми. Упродовж періоду незалежності України відбувається її інтеграція у світову спільноту на різних рівнях – політичному, економічному, культурному, що, безперечно, зумовило кардинальні зміни всіх галузей життя українського суспільства, зокрема й системи освіти. Входження України до єдиного світового економічного простору передбачає виконання низки нових завдань, пов'язаних з потребою теоретичного осмислення тенденцій розвитку освіти й педагогічної науки як чинників, які визначають прогрес.

Важливою проблемою сьогодення є професійна підготовка вчителів англійської мови, яка допоки не повною мірою відповідає актуальним та оновленим вимогам суспільства і не може забезпечити

достатній рівень розвитку їхньої педагогічної компетентності. Ключовою проблемою постає пошук ефективних шляхів вирішення проблем організації неперервної професійної освіти вчителів англійської мови, забезпечення необхідних і достатніх умов для вдосконалення процесу професійної підготовки вчителів-професіоналів, здатних до якісної організації всіх ланок особистісно-орієнтованого педагогічного процесу, до творчої самореалізації, до виконання нового суспільного замовлення тощо.

Проблемі неперервної освіти присвячено праці ряду відомих українських учених. Так, С. Гончаренко, Р. Гуревич, О. Коваленко, Г. Костюк, В. Олійник висвітлювали наступність загальної професійної підготовки студентів та неперервність освіти дорослих. У роботах А. Алексюка, С. Архангельського, Ю.Бабанського, В. Бондаря, В. Галузинського, В. Козакова, І. Лернера, А. Матюшкіна, І. Харламова досліджувалися різні сторони функціонування системи неперервної освіти. Г. Балл, І. Бех, О. Пехота, В. Рибалка, С. Сисоева розглядають професійну підготовку майбутніх фахівців у контексті особистісного спрямування. Розвиток теорії і практики підготовки майбутніх учителів іноземних мов представлено у працях В. Андрієвської, С. Ніколаєвої, Ю. Пасова, З. Цветкової та ін. Проте, проблемі організації та забезпечення якісної неперервної освіти вчителів англійської мови у працях сучасних дослідників освіти надається недостатньо уваги.

Мета статті. Аналіз особливостей української системи неперервної професійної освіти вчителів англійської мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Система освіти постає ієрархічною структурою, розвиток якої визначається, передусім, освітньою політикою, яка проводиться в державі. Основною характеристикою розвитку сучасної системи освіти в Україні є оновлення всіх її ланок – від дошкільної до вищої, модернізація змісту освіти, підходів, методів і засобів освітньої діяльності, впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій тощо.

На нашу думку, систему професійної підготовки вчителів англійської мови можна визначити як упорядковану сукупність елементів, що знаходяться в певних функціональних зв'язках і відношеннях один з одним, створюючи цілісність і єдність. Елементом системи професійної підготовки вчителів англійської мови постає функціонально відособлений об'єкт, що не підлягає подальшій декомпозиції в аспекті поставленого завдання системного аналізу та виконує свою локальну цільову функцію професійної підготовки вчителів.

З огляду на наведені вище аргументи, можна виокремити такі властивості системи професійної підготовки вчителів англійської мови [1]:

– *цілісність і декомпозиційність*, що дають змогу системі професійної підготовки вчителів англійської мови проявлятися цілісною сукупністю елементів, які взаємодіють один з одним;

– *структурованість* – передбачає наявність певної організаційної структури системи професійної підготовки вчителів англійської мови, що складається із взаємозв'язаних об'єктів і суб'єктів управління, які реалізують мету якісної професійної підготовки вчителів англійської мови;

– *зв'язок*, котрий засвідчує поєднання багатьох елементів системи професійної підготовки вчителів англійської мови;

– *складність*, яка полягає в наявності значної кількості елементів; у складному характері взаємодії між окремими елементами; складності функцій, що виконуються системою; наявності складної організації управління; в можливості дії на систему істотної кількості внутрішніх і зовнішніх чинників.

У системі базової освіти, впродовж навчання в закладах вищої педагогічної освіти, майбутніх учителів англійської мови цілеспрямовано готують до професійної діяльності. Зміст такої підготовки визначається державними стандартами, впорядковується відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційних характеристик педагогічної спеціальності 014.02 Середня освіта (Мова і література (англійська)), ґрунтується на поєднанні теорії з педагогічною практикою. У результаті майбутні вчителі англійської мови отримують певне коло професійних уявлень, відбувається їх первинне становлення як педагогів, формується їхня професійна компетентність на засадах фундаменталізації науково-педагогічних знань.

Остаточне ж формування, суб'єктне становлення і професійний розвиток учителя англійської мови здійснюється в системі післядипломної педагогічної освіти [2], яка вважається обов'язковою ланкою у професіоналізації вчителя англійської мови, що охоплює період його професійного життя, починаючи з моменту отримання диплома про закінчення вищого педагогічного навчального закладу, та триває впродовж усієї фахової діяльності, носить систематичний, цілеспрямований, пролонгований і перманентний характер.

Нині питання впливу неперервної освіти на професійний розвиток учителів, зокрема учителів англійської мови, знаходяться у фокусі педагогічних досліджень. Це зумовлено, насамперед, постійними змінами, що відбуваються в сучасному освітньому просторі України. Зокрема, перехід на нові Державні стандарти (згідно з постановами Кабінету Міністрів України від 20.04.11 р. № 462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» та «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної освіти» від 23.11.11 р. № 1392) вимагає особливої уваги до забезпечення відповідного рівня готовності вчителів англійської мови до впровадження його положень в освітній процес [3; 4].

Упровадження реформ Болонського процесу на рівні вищої педагогічної освіти в Україні позначилося на підготовці вчителів англійської мови й започаткувало позитивні зміни як в організаційному, так і в змістовому аспектах. Насамперед, істотно змінився соціокультурний контекст вивчення англійської мови. Значно

зросла її освітня та самоосвітня функції, професійна значущість на ринку праці загалом, що спричинило посилення мотивації до вивчення англійської мови як мови міжнародного спілкування, тобто *lingua franca*.

Болонський процес, на думку В. Андрущенка й В. Бондаря, є масштабною структурною реформою вищої освіти, який активував і посилив ті перетворення, що стали характерними для Європи. Більшість із них пов'язана з пошуком критеріїв порівняння й сумісності освітніх систем, інструментів і механізмів їхньої коректної конвергенції. Насамперед, це введення нових структур кваліфікації; прийняття зіставних ступенів кваліфікацій європейського простору вищої освіти («бакалавр – магістр – доктор»); застосування компетентнісного підходу як прояв нової студентоцентрованої орієнтації у предметних галузях; зростання міжнародної довіри до дипломів (ступенів, кваліфікацій) на основі високої якості вищої освіти та введення інструменту зіставлення документів про вищу освіту – *Diploma Supplement*; формування європейського контролю й акредитації, що базуються на єдиних критеріях. Згадані перетворення передбачають утвердження єдиних підходів до забезпечення якості вищої освіти, до розроблення навчальних матеріалів, що дають змогу представити їх мовою компетентній і результатів на основі збереження національних культурно-освітніх традицій та ознак освітніх систем [5, с. 22].

Участь України в Болонському процесі та приєднання до Європейського простору вищої освіти поклало відповідальність за якість професійної підготовки вчителів англійської мови, насамперед, на ЗВО, з акцентом на необхідності переоцінки усталених підходів у практиці їхньої підготовки та актуалізуючи потребу в науковій концепції, яка містила теоретичне обґрунтування практичних шляхів для неперервної освіти сучасного вчителя англійської мови.

У вищій освіті України відбулися значні зміни на законодавчому рівні: Концепція мовної освіти в Україні (2011) [6], Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки (2012) [7], Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти, проект «Шкільний вчитель нового покоління» (2013), Закон про вищу освіту (2014), Указ Пре-

зидента **України** № 641/2015 від 16.11.2015 «Про оголошення **2016** року Роком **англійської мови в Україні**» (2015), проект удосконалення фахової майстерності вчителів англійської мови «Післядипломна педагогічна освіта вчителів іноземних мов (2016), метою яких є поліпшення іншомовної освіти в Україні.

У Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки зазначено, що стратегія розвитку національної системи освіти має формуватись адекватно сучасним інтеграційним і глобалізаційним процесам, вимогам переходу до постіндустріальної цивілізації, чим забезпечиться стійкий рух і розвиток України в першій половині XXI ст., інтегрування національної системи освіти в європейський і світовий освітній простір [7].

Як засвідчують проаналізовані нормативні документи, професійна підготовка вчителів англійської мови має не вузький предметно-зорієнтований освітній характер, а радше такий, що забезпечує взаємозв'язок культурних, соціальних та професійних аспектів, усвідомлення майбутнім учителем власних можливостей у широкому соціальному й професійному контексті.

Поетапний розвиток іншомовної комунікативної компетенції (ІКК) й перехід студентів на вищі стадії продуктивності методичної компетенції стали можливі завдяки організаційно-технологічному забезпеченню процесу неперервної професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови. Організація технологічного складника процесу формування ІКК залежить від етапу її формування відповідно до рівнів освіти й років навчання. Зокрема, виокремлення потребують такі етапи: допрофільний етап (бакалаврат – 1 і 2 курси навчання), профільний професійний етап (бакалаврат – 3 і 4 курси навчання), професійний просунутий етап (магістратура – 1 і 2 курси навчання) [8].

Міністерство освіти України і Британська Рада в Україні спрямовують теоретичну та практичну допомогу викладачам українських ЗВО в розвитку й удосконаленні їхніх професійних умінь і навичок, що сприяє підготовці вчителів англійської мови. Завдяки тісній співпраці з Британською Радою викладачі та студенти факультетів/інститутів іноземних мов педагогічних ЗВО мають доступ до користування веб-ресурсами Британ-

ської Ради та онлайн-бібліотекою Інституту викладання мов (Велика Британія). Метою такої діяльності стало створення та впровадження нової програми підготовки вчителів англійської мови у вищих педагогічних навчальних закладах України – «Шкільний вчитель нового покоління».

Відповідно до наказу МОН України №871 від 12.08.2015 року «Про проведення педагогічного експерименту щодо методичної підготовки майбутніх учителів англійської мови» розпочалося пілотування нової програми з методики навчання англійської мови, яке проводять в 15 педагогічних ЗВО України: Вінницькому гуманітарно-педагогічному коледжі; Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського; Житомирському державному університеті імені Івана Франка; Київському університеті імені Бориса Грінченка; Комунальному вищому навчальному закладі «Запорізький педагогічний коледж»; Кременчуцькому педагогічному коледжі імені А. С. Макаренка; Криворізькому національному університеті; Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького; Ніжинському державному університеті імені Миколи Гоголя; Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка; Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника; Прилуцькому гуманітарно-педагогічному коледжі ім. І. Я. Франка; Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини; Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди; Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича.

Програма експерименту, яка стала складником реформи професійної підготовки педагогів, репрезентувала загальні цінності вчителя іноземної мови XXI століття [9]. У змісті програми наявна низка інноваційних тенденцій підготовки майбутніх учителів англійської мови, зокрема [8]:

- оновлення змісту навчання, зміщення акценту з теоретичної на практичну підготовку та формування компетентностей учителя англійської мови;
- зміщення акценту з теоретичної підготовки на практичну (в аспекті дисципліни «Методика навчання іноземних мов»);

- зміщення акценту під час навчального процесу з учителя на учня;

- напрацювання компетенцій, а не вивчення теорії, оцінювання не знань, а вмінь;

- збільшення кількості модулів (21 модуль), які відповідають європейським стандартам освіти (введено абсолютно новий модуль – навчання іноземної мови учнів з особливими освітніми потребами);

- викладання виключно іноземною мовою з використанням інформаційних технологій (ІТ);

- напрацювання у студентів таких компетентностей, як навчання впродовж життя, загальна культурна компетентність, планування професійного розвитку та життя у громадянському суспільстві;

- вивчення курсу «Методика навчання іноземних мов» три роки замість одного або двох семестрів (залежно від ЗВО, кількість годин, відведених на методику, збільшено до 660 год.).

Варто зазначити, що відповідно до програми змінено умови проходження педагогічної практики. В останнє десятиріччя під час проходження педагогічної практики майбутні вчителі англійської мови отримують широкі можливості для застосування професійних компетенцій. Зокрема, для бакалавра середньої освіти – майбутнього вчителя англійської мови основної школи з чотирирічним терміном навчання – виробнича педагогічна практика традиційно розпочинається в VIII семестрі і триває 6 тижнів. Для магістранта – вчителя англійської і другої іноземної мов та зарубіжної літератури основної та старшої школи – педагогічна практика розпочинається в II семестрі і триває від 4 до 6 тижнів залежно від спеціальності. Проте, програма «Шкільний вчитель нового покоління» вносить кардинальні зміни в процес організації педагогічних практик та робить їх інтегрованими у навчальний процес, зберігаючи при цьому виробничу педагогічну практику на ОС «бакалавр» у VIII семестрі тривалістю 6 тижнів.

Готовності вчителів англійської мови до кардинальних нововведень, що відбудуться впродовж реформування освітньої галузі України, можна буде досягти засобами системної взаємодії базової додипломної освіти майбутніх вчителів англійської мови й післядипломної освіти фахівців. Офіційного статусу післядип-

ломна освіта набула в Законі України «Про освіту» (1991 р.) як система зі своєю структурою та ієрархією. Законом України «Про вищу освіту» (2002 р.) було визначено її сутність, мету, завдання та основні напрями діяльності. Згодом їх було дещо уточнено в новому Законі «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII, у зв'язку з прийняттям якого, положення попереднього утратили чинність [10]. Відповідно до оновлених законів, метою вищої освіти проголошується «підготовка конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у кваліфікованих фахівцях» [4].

Мета післядипломної освіти полягає в задоволенні індивідуальних потреб громадян в особистісному та професійному зростанні, а також забезпеченні потреб держави у кваліфікованих кадрах високого рівня професіоналізму та культури, здатних компетентно й відповідально виконувати посадові функції, впроваджувати у виробництво новітні технології, сприяти подальшому соціально-економічному розвитку суспільства [11].

Післядипломна педагогічна освіта покликана забезпечувати неперервне професійне зростання, розвиток творчого потенціалу, професійне й особистісне вдосконалення та самореалізацію педагога, а відтак, його професіоналізацію, що трактується як опанування професією. Цей процес є цілеспрямованим, довготривалим і відкритим, тому він має потужні можливості для досягнення вершин професійної майстерності вчителів, розвитку їхнього професіоналізму, педагогічної культури, що мають стати закономірним результатом впливу післядипломної освіти на особистість фахівця. Післядипломна педагогічна освіта містить чотири основні структурні складники, в аспекті яких вона має бути здатна реалізувати окреслену мету, компонентами якої є: спеціалізація, перепідготовка, підвищення кваліфікації та стажування [12].

Ми вважаємо підвищення кваліфікації центральною ланкою сучасної післядипломної освіти. На цьому наголошено в положеннях Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»), де її основними завданнями визначено необхідність задоволення інтересів громадян у постійному підвищенні про-

фесійного рівня відповідно до потреб ринку праці, здійснення соціального захисту; забезпечення потреби суспільства й держави у висококваліфікованих конкурентоспроможних фахівцях [3].

В Україні підвищення кваліфікації вчителів англійської мови відбувається за напрямками: навчання що п'ять років на курсах підвищення кваліфікації різної тривалості в системі післядипломної педагогічної освіти, зокрема, в закладах підвищення кваліфікації (інститутах, академіях); здійснення методичної роботи на базі районних (міських) методичних кабінетів (центрів) англійської мови відповідно до річних планів їх роботи; участь у регіональних, Всеукраїнських та міжнародних навчально-методичних та науково-практичних семінарах і конференціях; участь у літніх та зимових школах підвищення фахової майстерності; постійна самоосвіта тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Інтеграція української системи освіти до європейського простору вищої освіти, приєднання до Болонської декларації зумовили певну зміну парадигми неперервної професійної освіти вчителів англійської мови та спричинили низку змін – як позитивних, так і негативних. Позитивні зміни полягають у переорієнтації цілей педагогічної освіти на розвиток, передусім, соціокультурної та професійної компетенцій педагога; уніфікації та стандартизації навчальних планів і програм підготовки вчителів англійської мови; переході до гнучких, компетентісно зорієнтованих навчальних планів модульного зразка; збільшенні кількості годин для самостійної роботи студентів; розширенні та оновленні змісту методичної підготовки майбутніх учителів англійської мови; створенні нової теорії і методики підготовки вчителів англійської мови у процесі інтегрованої педагогічної практики; використанні інформаційно-комунікаційних технологій для вивчення й викладання англійської мови; запровадженні інноваційних педагогічних технологій в освітній процес педагогічних ЗВО.

Негативні зміни, проте такі, що піддаються коригуванню, полягають у зменшенні кількості аудиторних годин для практичного вивчення англійської мови; недостатності рівня мотивації до участі в міжнародній академічній мобільності студентів факультетів/інститутів іноземних мов, відсутності гнучкої, науково-

обґрунтованої системи атестації (сертифікації) методичної компетентності майбутніх учителів англійської мови, а також недостатньому рівні сформованості інформаційної компетенції як студентів, так і викладачів педагогічних ЗВО.

Здійснене дослідження не є вичерпним, а відтак, відкриває перспективи подальших розвідок інноваційних форм і методів організації та змістового наповнення процесу неперервної професійної освіти вчителів англійської мови в Україні на ґрунті, зокрема, європейського досвіду.

Список бібліографічних посилань

1. Шандрук С. Професійна підготовка вчителів іноземних мов: реформування педагогічної освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2017. Вип. 23. Частина 2. С. 292–298.
2. Зубко А. Організація навчального процесу в системі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів: монографія. Херсон: Айланта, 2006. 124 с.
3. Державна національна програма «Освіта»: Україна XXI століття. Київ: Райдуга, 1994. 62 с.
4. Про вищу освіту. Закон України від 01.07.2014 року № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
5. Андрущенко В., Бондар В. Модернізація педагогічної освіти відповідно до викликів XXI століття. *Педагогічний дискурс*. 2010. Вип. 7. С. 13–17.
6. Концепція мовної освіти в Україні. URL: http://osvita.ua/doc/files/news/132/13252/Concept_L_education.doc
7. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року. URL: <http://www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html>
8. Безлюдна В. Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах України (1948–2016 рр.): теорія і практика: монографія. Умань: Сочинський [вид.], 2017. 342 с.
9. Training Begins for new Generation School Teachers. URL: <http://www.britishcouncil.org.ua/year-of-english/updates/blog/Training-Begins-for-New-Generation-School-Teachers>
10. Примакова В. Післядипломна освіта вчителів початкових класів у структурі неперервної освіти України. *Молодий учений*. 2016. №2 (29). С. 329–332.
11. Концепція розвитку післядипломної освіти в Україні. *Матеріали Всеукраїнського з'їзду працівників освіти* (секція «Післядипломна освіта»). Київ: ЦППО, 2001. С. 4.
12. Положення про післядипломну освіту в Україні: Проект. Київ: Друкар, 1997. С. 2.

References

1. Shandruk, S. (2017). Shandruk, S. Professional training of foreign language teachers: reforming pedagogical education. *Pedagogical Education: Theory and Practice*. 23. 2. 292–298.
2. Zubko, A. (2006). Organization of educational process in the system of professional development of teaching staff: monograph. Kherson: Ailant. 124 p.
3. The State National Program "Education": Ukraine XXI Century (1994). Kiev: Rainbow. 62 p.
4. About Higher Education. Law of Ukraine dated 01.07.2014 № 1556-VII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
5. Andrushchenko, V., Bondar, V. (2009). Modernization of pedagogical education in accordance with the challenges of the 21st century. *Pedagogical discourse*. 4. 17–23.
6. Concept of language education in Ukraine. Retrieved from http://osvita.ua/doc/files/news/132/13252/Concept_L_education.doc
7. National Strategy for the Development of Education in Ukraine for the period up to 2021. Retrieved from <http://www.president.gov.ua/ru/documents/15828.html>
8. Bezliudna, V. (2017). Professional training of future teachers of foreign languages in higher pedagogical educational institutions of Ukraine (1948–2016): theory and practice: monograph. Uman: Publisher Sochynskiy. 342 p.
9. Training Begins for new Generation School Teachers. Retrieved from <http://www.britishcouncil.org.ua/year-of-english/updates/blog/Training-Begins-for-New-Generation-School-Teachers>
10. Prymakova, V. (2016). Postgraduate education of primary school teachers in the structure of continuing education of Ukraine. *Young scientist*. 2 (29). 329–332.
11. Concept of development of postgraduate education in Ukraine. *Materials of the All-Ukrainian Congress of Education Workers* (section "Postgraduate Education"). Kyiv: TSIPPO. 4.
12. Regulation on Postgraduate Education in Ukraine: Project. (1997). Kiev: Printing. 2.

KOMAR Oleh,

Associate professor of Department of the English Language and Methods of Its Teaching,
Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University

CHARACTERISTICS OF LIFE-LONG PROFESSIONAL EDUCATION OF UKRAINIAN TEACHERS OF ENGLISH

Abstract. *Introduction.* One of important problems of today is the professional education of the English language teachers, which does not fully correspond to actual and up-to-date demands of the society and can not provide sufficient level of development of their pedagogical competence. The key problem is finding effective ways to solve the problems of organizing continuing professional education of the English language teachers, providing necessary and sufficient conditions for improving the process of professional education of teachers, capable of quality organization of all the aspects of the person-oriented educational process, creative self-realization, implementation of the new social demand etc.

The purpose of the study is to analyze the peculiarities of the Ukrainian system of continuing professional education of the English language teachers.

The methods of systemic analysis, synthesis and expert analysis are used in the article.

Results. The content of the main legislative and normative documents, regulating the question of continuing professional education of teachers, and in particular English teachers, is analyzed. Main characteristics of continuing education of English teachers are distinguished, caused by participation of the Ukrainian education system in Bologna process and its introduction into the European educational dimension. A review of the latest programs and theoretical and methodological approaches to education of the future English language

teachers in pedagogical HEI and their post-graduate education is done.

Originality. It lies in the systemic analysis of the peculiarities of continuing professional education of the English language teachers in Ukraine starting from the undergraduate level and up to lifelong in-service CPD.

Conclusion. The study opens the prospect for further research of innovative forms and methods of organization and content provision of the process of continuing profes-

sional education of the English language teachers in Ukraine, and the importance of European experience of the issue.

Keywords: continuing professional education, teacher education, post-graduate education, English language teacher, system, competences.

Одержано редакцією 21.01.2019
Прийнято до публікації 29.01.2019

DOI 10.31651/2524-2660-2019-1-130-135

ORCID 0000-0001-9738-2778

МАРИНЧЕНКО Євгеній Олегович,

аспірант кафедри професійної освіти та технологій сільськогосподарського виробництва,
Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка,
e-mail: marinchenko1993@ukr.net

УДК 378

ДУАЛЬНЕ НАВЧАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ СКЛАДНИК ІННОВАЦІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

У статті розглядаються особливості специфіки та переваги дуального навчання перед традиційною системою підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Перераховано проблеми, які допоможе вирішити дуальна система навчання. Розглядається зарубіжний досвід впровадження елементів дуального навчання, яка демонструє високі показники якості освіти. Зроблено висновок, що елементи дуального навчання в сучасних умовах є однією з успішних моделей кооперації освіти і виробництва, яка може бути використана як інноваційний тип організації освітнього процесу у закладах вищої освіти.

Ключові слова: дуальне навчання; елементи дуального навчання; інноваційна підготовка педагога професійного навчання.

Постановка проблеми. Системна модернізація вищої освіти в постіндустріальному суспільстві вимагає як ефективного теоретичного обґрунтування, так і практичного втілення. Освітня система України вже давно перестала бути замкнутою, її торкнулися процеси глобалізації та інтернаціоналізації, насамперед Болонський процес, що вимагає істотного коригування освітньої політики вітчизняної системи освіти. Щоб не втратити свої переваги ця система повинна в найкоротші терміни стати більш конкурентною, більш технологізованою, більш гнучкою, більш людино-орієнтованою.

Ці тенденції передбачив відомий вчений, автор розробки «педагогіки добра» І. А. Зязюн, який стверджував, що «талановитий педагог – запорука успішності суспільства і держави, а основна місія педагога – прищепити любов не стільки до предмета, скільки до освіти» [2].

Вважаємо, що саме впровадження елементів дуального навчання під час

підготовки майбутніх педагогів професійного навчання спеціалізації 015.18 «Технологія виробництва і переробка продуктів сільського господарства» забезпечить, інтеграцію освітнього процесу в закладах професійної освіти та галузях сільськогосподарського виробництва, а систему вказаного навчання слід вважати дієвим засобом інноваційної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання в сучасних умовах.

Проведений аналіз наукових публікацій з досліджуваної проблеми (С. Амеліна, О. Новіков, В. Смірнова, В. А. Тешев) дозволяє стверджувати, що більшість дослідників визнають неможливість прямого копіювання дуального навчання, що набуло поширення у європейських країнах, але одночасно сходяться в тому, що аналіз дуальної форми створює передумови впровадження найбільш ефективних її елементів в системи освіти країн з ринковою економікою.

Зокрема, Ю. Левицький [5] розкриває значення та місце освіти у зв'язках із наукою та виробництвом; О. Голіченко [7] розглядає процес інтеграції освітньої галузі та виробництва з позиції налагодження ефективних схем кооперації та спеціалізації між учасниками цього процесу.

О. Амоша, А. Землянкін, Г. Моїсеєв [3] пропонують удосконалити взаємодію науки, освіти та промислового виробництва шляхом створення науково-освітніх або освітньо-наукових комплексів асоціативного типу із залученням підприємств до підготовки кадрів безпосередньо в умовах виробництва.

Т. Кузнецова та Г. Китова [4] дослі-